

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

פסח תשע"ב ו' סיון 272

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: קדושת ליל הסדר

לכאורה בורא עולם היה יכול לחסוך לכל אותם הורים את הצער הנורא שהיו שרויים בו. אם רק בורא עולם היה פונה לאותם הורים מסכנים ואומר להם: ילדיכם חיים. אני לא הורג לכם את הילדים, להיפך – אני לוקח אותם אלי, אני מגדל אותם, אני דואג להם, אני אחיבא אותם מהמצרים באופן ששום הורה לא יצליח לעשות טוב כמוני – אם רק הקב"ה היה מסביר להם את זה, הם היו נרגעים וסומכים על בורא עולם, ואף מודים לו על שהוא מטפל להם בילדים, בתוך הזוועות של מצרים. אבל הם לא ידעו, הם לא ראו, והצער שלהם היה קורע לב.

גם היום, אנשים רבים יודעים צער רב. האחד מחכה לתשובה מהרופאים בענין ילדו הקטן, אם יהיה עליו לעבור סידרת ניתוחים קשה או שלא לגשת לניתוחים ולהרים ידיים, כי כבר אין תקווה. לא ניתן לתאר בכלל איך נושאים צער כזה? איך שורדים כזאת מציאות?

ולכמה אנשים לוקחים את הפרנסה, ולכמה אנשים לוקחים את האהבה, ולכמה אנשים לוקחים את הישועה? כמעט כל אחד מאתנו איבד איזה דבר יקר שהוא היה קשור ומחובר אליו. כמעט כל אחד מאתנו חווה צער עמוק, או ראה את הקרובים לו נתונים בצער קשה.

אם היינו יכולים להחיות מול עינינו את התמונה המופלאה הזאת, של שישה ילדים בני חמש, בריאים ושלמים ומחייכים, פורצים פתאום הביתה וקורים 'אבא!' 'אמא!' אם היינו מצליחים להתחזק באמונה כל כך, כדי להרגיש שכלום לא נעלם. שבסוף נקבל את הכל בחזרה. שה' יתברך לא עושה לנו רע בשום אופן, ושכל מה שנראה כמו לא טוב, הוא באמת הכי טוב.

בליל הסדר תפקידנו להמחיש לנו ולילדינו את האדמה המשקה בסלעיה את עוללי היהודים בחלב ובדבש. שבוולעת אותם אל קרבה כדי למלט אותם מן המצרים ומוציאה אותם בעדינות לאחר לכתם. ומצד שני את אותם הורים שמחוסר ראייה וידיעה, בוכים ונאנחים ובעצם כל בכים הוא לשווא, ילדיהם נמצאים במקום הכי טוב עבורם.

מובא בספר "אוהב ישראל", להרה"ק מאפסא ז"ע. בדבריו הוא מבאר שיציאת מצרים הינה המפתח לכל אדם לצאת ממצרים וממכאוביו הפרטיים. בליל הסדר, כשעם ישראל נגאל מגלותו, יכול אדם להיגאל מכל מה שלוחץ עליו ברוחניות ובגשמיות, אלא שהדבר תלוי במידת האמונה שלו.

לכן, כאשר אדם מסיים בהגדה את הברכה "ברוך אתה ה' גאל ישראל" בכונה גדולה, ומאמין בכל לבו ונפשו שהקב"ה יעזור לו ויוציאו מכל צרותיו ומצוקותיו הפרטיות, יזכה לצאת מצרה לרווחה, ומאפילה לאור גדול.

כי כוחו של הלילה הקדוש הזה להחזיר אמונה ללבו של היהודי, לראות בחוש "כמה טוב ה'".

בלילה הקדוש ליל הסדר זוכה כל יהודי ויהודי להכניס קדושה עצומה לביתו. כל בית שבו נערך ליל הסדר הופך להיות מקום מקודש, מעין בית מקדש וקודש קודשים, ומסוגל להביא שפע רב וכל מיני ישועות. כפי שכותב בספר אור שמח, שבמצרים מרחו את דם הקרבן על המשקוף ועל שני המזוזות, וזה היה להם במקום המזבח שעליו היו זורקים את הדם בבית המקדש. גם קרקע הבית שימש כמזבח להקטרת החלקים של הקרבן שמקריבים בדרך כלל על המזבח בבית המקדש, וכך רצפת הבית התקדשה בקדושת המזבח. דבר זה, הוא כותב, הינו נצחי. קדושה זו חוזרת לשרות בכל שנה בליל פסח בכל בית יהודי שאוכלים בו מצה ומרור, זכר לקרבן הפסח.

נסה לתאר לעצמינו ולהמחיש מה קרה לעם ישראל בהיותם במצרים. על הכיור נאמר בתורה בפרשת ויקהל שהוא נעשה "במראות הצובאות", ומסביר רש"י את עניינן של מראות הצובאות: "בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקטנות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקב"ה: קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שיר השירים ח', ה') תחת התפוח עוררתני, וזהו שנאמר במראות הצובאות".

כשעבדו בני ישראל בפרך במצרים, מגודל קושי העבודה איבדו הבעלים את התשוקה הטבעית לנשותיהם. וכשראו זאת הנשים והבינו שיש ח"ו סכנה של כליון לעם ישראל אם לא יולידו, היו באות הן ומעוררות את בעליהן לכך. ואם ננסה לחשוב, בנות ישראל עשו זאת על אף שידעו כי ספק גדול אם בכלל יצליחו לגדל את ילדיהם, הרי פרעה גזר "כל הבן היאורה תשליכהו", צבא מצרים מסתובב מבית לבית ומחפש כל תינוק שנולד, אז בשביל מה ללדת?

אולם "בשכר נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים" (סוטה יא:): נשות ישראל אמרו לעצמן, אנחנו עושות את מה שציונו בוראנו, ללא מחשבה ודאגה על מה יהיה הלאה.

והנה בסימן טוב ובמזל טוב נולדה להם שישיה, שישיה תינוקות חייכנים, איזו שמחה בבית. האמא מתרגשת האבא אף הוא שמח, הנה יש שכר לעמלנו.

אבל השמחה הזו אינה להרבה זמן, לפתע דפיקות בדלת הנוגשים המצריים באים לבדיקה שגרתית, ביוזעם שבבית זה צריכה האשה ללדת, ואכן הגרוע מכל קורה, הם מגלים את התינוקות המוצפנים ולמרבה הזוועה – חוטפים את כולם.

לא קשה לתאר את תגובתה הנוראה של האמא שנלקחו ממנה ילדיה, הצעקות והבכיות שהיו שם, הצער הגדול שהיה בכל בית ובית בעם ישראל.

אולם כעבור חמש שנים לערך, דפיקות בדלת הבית, האמא פותחת בחשש ולפתע לפני ששה ילדים בני חמש, מטופחים ונקיים, חסונים ומפותחים, פורצים פנימה בקריאות גיל – אבא! אמא!

הם מספרים איך המצרים ניסו להטביע אותם וזרקו אותם ליאור, אולם בדרך פלא היאור פלט אותם החוצה, וגם התנינים לא נגעו בהם לרעה, ואז בלעה אותם האדמה והמצרים שראו זאת לקחו חנינות והחלו לנעוץ באדמה בנסיון לזקור אותם ולפגוע בהם, אבל בורא עולם היקשה את האדמה כאבן. באו המצרים עם מחרשות והעמיקו לחרוש ככל יכולתם, אבל האדמה העמיקה אותם עוד לתוכה, עד שהמצרים עזבו והיו בטוחים כי הילדים האלה קבורים תחת האדמה.

אז פלטה אותם האדמה החוצה וצמחו עליה סלעים קטנים, שמהם ינקו התינוקות חלב ודבש, גדלו והתפתחו. "ורבה כצמח השדה נתתי".

ועוד נס, איך ידעו לחזור בזמן, ועוד נס, שכל שישייה זיהתה את אבא ואמא שלהם ואת בית מגוריהם, כמו כן נס נוסף – שההורים שלהם פתאום קיבלו אותם בחזרה, ישועה כה בלתי צפויה.

החותם סופו מטביר בן מה שאנו מכריזים בתחילת ההגדה: "כל זכפין ייית ויכול – כל דצריך ייית ויפסח". הרי הבית מוגבל בכמות האנשים שהוא יכול להכיל, וגם האוכל מוגבל. איך, אם כן, בעל הבית מכריז על פתיחת דלתות לכל רעב?

התשובה היא שבלייל פסח הבית מקבל קדושה של בית מקדש, ובבית המקדש מעולם לא היה מחסור במקום. עם ישראל התכנס בכל חג למאות אלפים של בני אדם, בשטח שגודלו 135 אמה אורך על 11 אמה רוחב. מעולם לא אמר אדם לחבירו "צר לי המקום שאלין בירושלים", הגם שעולי הרגל היו מיליונים. כך בדיקו מתקדש הבית בלייל פסח באותה הקדושה, ואם אדם מאמין בזה – הוא יכול לארח אנשים ללא הגבלה, כמו בבית המקדש, ולכולם יהיה מקום.

מחמת גודל הקדושה שמקבל ביתו של האדם בלייל הקדוש הזה, לכן יכול לזכות שהקב"ה בכבודו ובעצמו יבוא אל ביתו עם פמליה דיליה וכדברי ה"זוה"ק (פרשת בא ריעא מהימנא דף מ,): את גודל רוממות ענין סיפור יציאת מצרים וז"ל (תרגום): כל אדם המספר ביציאת מצרים ושמו בסיפור הוא בחדוה, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא, שהיא שמחה מכל צד, שהרי זהו אדם השמח באדונו, והקב"ה שמח באותו סיפור.

באותה שעה מקבץ הקב"ה את כל חברותו, ואומר להם: לכו ושמעו הסיפור של השבח שלי שמספרים בני ושמחים בגאולתי.

אז מתקבצים כולם ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים סיפור השבח, ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם, ואז באים ומוזים להקב"ה, על כל אלו הניסים והגבורות, ומוזים לו על עם הקדוש שיש לו בארץ, ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם.

ואז נתווסף כח וגבורה למעלה, וישראל בסיפור ההוא נותנין כח לאדונם, כמלך שנוסף לו כח וגבורה בעת שמשבחים גבורתו ומוזים לו, והכל יראים מלפניו ומתעלה כבודו על כולם. ע"כ דברי ה"זוה"ר.

וכתב השל"ה הקדוש וז"ל: וקדושת הלילה הזו, וכל הדינים הנוהגים, היא קדושה רבה מאוד, כי אז בחר בנו השי"ת מכל העמים, וקדשנו במצוותיו, על כן ראוי לאדם להיותו נזהר שלא ידבר בליילה זו שום שיחה משיחת חולין, ויזהיר בני ביתו על זה, ולא יהיו נפרדים מדביקות ה' יתברך כרגע כמימרא, רק יתעסקו הכל במצות הלילה הזה ובסיפורי ניסי מצרים ולפרסם לבני ביתו. עכ"ד.

לפני אמירת "שפוך חמתך אל הגויים" יש הנוהגים לפתוח את דלת הבית לאלהיו הנביא זכור לטוב.

ולדרכינו יש לומר, כי מגודל קדושת הלילה, שגופו של האדם מתקדש ואף ביתו מתקדש, מחמת כן יכול להגיע לדרגה של "גילוי אליהו", לכן פותחים את דלת הבית לאלהיו הנביא שאולי נזכה לראותו.

ונראה לתת הסבר לאמירת "שפוך חמתך אל הגויים אשר לא ידעוך" אחר כניסת אליהו הנביא.

בהקדם דברי ה"זוה"ק פרשת בלק (דף רד): מספר שפעם אחת נודע לרבי אלעזר בנו של רבי שמעון בר יוחאי, שחמיו רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חולה. יצא רבי אלעזר בלויית רבי אבא ושאר החברים לקיים מצות ביקור חולים בחותנו.

ברוך פתח רבי אלעזר ודרש בסודות הרמזים בפסוק "ה' בוקר תשמע קולי, בוקר אערוך לך ואצפה", וביאר את חסדיו של הקב"ה מעניק רפואה לכל באי עולם. בשמוע רבי אבא את הדברים נשק לרבי אלעזר ואמר: אילו לא יצאתי לדרך אלא כדי לשמוע דבר זה דייני!

בעודם מהלכים, ראו יונה באה ממרחקים לעבר רבי אלעזר, נחתה לפניו וצפצפה בפיה. אמר לה רבי אלעזר: "יונה כשרה יונה טובה! הלא את תמיד ציר אמונים, לכי נא ואמרי לחמי, רבי יוסי, שהחברים ואני בדרכנו אלי, ויעשה לו נס מן השמים וביים השלישי יפא ממחלתו, ואני עם החברים שלי נבוא בקרוב אליו בתור אורחים, ואז נשמח כולנו יחד".

השתהה רבי אלעזר ולאחר מכן הוסיף ואמר: "אמנם שמח אני, אך אין שמחתי שלמה, כי רע בעיני הדבר, שמשמים גזרו שתלמיד חכם המשול לרימון מלא ושמו רבי יוסי, יפטר מן העולם חלף נשמתו של חמי רבי יוסי". כל אותה עת עמדה היונה מלהגת, ובסיום דבריו של רבי אלעזר פרשה כנפיה ועפה.

פנה רבי אבא ושאל את רבי אלעזר, מה פשר הדברים המופלאים הללו?

השיב לו רבי אלעזר: יונה זו באה עלי בשליחותו של חמי רבי יוסי המוטל על ערש דוי. וידעתי מאותה יונה שחמי ניצל מגזירת שמים ונרפא מחוליו.

המשיכו החברים ללכת וראו עורב שחור בא לקראתם ומלהג. אמר לו רבי אלעזר: עורב עורב, יודע אני שאתה מתוקן לבשר בשורות רעות, לך לך לדרכך שכבר הגיע השמועה לאוזני.

פנה רבי אלעזר אל החברים ואמר להם: בא ונלך לגמול חסד של אמת לרימון שהיה מלא בכל, ורבי יוסי דפקיעין שמו, אשר נסתלק בחסוף מן העולם ואין מי שראוי להתעסק בטרתו ובפרט שהוא קרוב אלינו.

כל החברים הלכו לביתו של רבי יוסי דפקיעין וכשהגיעו לעיר פקיעין קיבלום כל בני העיר בכבוד גדול, נכנסו הם לביתו של רבי יוסי דפקיעין ושם נתגלה להם מחזה קורע לב, בן קטן היה לו לרבי יוסי אשר בפטירת אביו לא הניח לאיש להתעסק בו, הוא לבדו עמד בחדר והיה

בוכה על הסתלקות אביו בדבוקו את פיו בפיו של הנפטר. פתח הילד ואמר: רבש"ע! אתה כתבת בתורתך "כי יקרא קן ציפור לפניך ... שלח תשלח את האם". פרץ הילד בבכי ואמר: רבש"ע! אנא ממך קיים מצוה זו הכתובה בתורה. שני בנים היינו לאבי ולאמי אני ואחותי הקטנה ממני, והיה לך לקחת אותנו ולקיים את הכתוב "והבנים תקח לך". ואם תאמר רבון העולם שלח תשלח את האם, כתוב אם ולא אב, אבל אבי היה בשבילנו גם אב וגם אם, שהרי את אמא לקח ואבא היה שומר עלינו, ועכשיו גם את אבא לקחת ממנו, איפה דין תורה".

ורבי אלעזר וכל החברים שומעים את דבריו של הבן ובוכים יחד עמו.

ואז ירד עמוד אש מן השמים. אמר רבי אלעזר, נראה לי שהקב"ה רוצה להחיות את רבי יוסי, או שמשים אין חפצים שדבר אחר יתעסק בטרתו, אבל דעו לכם שאיני יכול לסבול ולשמוע את דבריו הנוקבים והדמעות הטוררות של אותו ינוקא.

ואז שמעו בת קול שאומרת: אשריך רבי יוסי, שהדיבורים של הגדי הקטן ודמעותיו עלו עד כסא הכבוד ודנו שם בדין, הקב"ה זימן שלושה עשר בני אדם תחתיד לפדותך ממלאך המות, ולך הוסיפו עשרים ושנים שנות חיים, על מנת שתלמד תורה לאותו גדי שלם, החביב והאהוב לפני הקב"ה.

ואז נסתלק עמוד האש ורבי יוסי פתח את עיניו ורואה את בנו הקטן שוכב עליו ופיו דבוק בו. אמר רבי אלעזר: אשרינו שזכינו לראות בעינינו תחיית המתים, ואשריך רבי יוסי שנעשה לך נס!

אמר להם רבי יוסי: חברים! אין לי רשות לגלות כל מה שראיתי בעולם ההוא עד לאחר שנים עשר שנים, אבל שלש מאות וששים וחמש דמעות ששפך בני כולם באו בחשבון לפני הקב"ה ונשבע אני לכם חברים שבאותה שעה שפתח בפסוק "כי יקרא קן ציפור" ובה בדברים אלו נדדעזעו שלש מאות אלף ספסלים שהיו במתיבתא דרקיע וכל הנשמות עמדו לפני המלך הקדוש והם המליצו כערבים עלי שלא אחטא בעתיד. וה' נתמלא רחמים עלי ודברי בני מצאו חן לפניו, ואיך שמסר נפשו עלי. אפטרפוס אחד עמד לפניו ואמר: רבון העולם! הלאו כתיב "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשביט אויב ומתנקם", יהי רצון מלפניך שזכות התורה וזכותו של הילד שמסר נפשו על אביו שתרחם עליו וינצל. וכך קרא ה' למלאך המות וגזר עליו שישב לאחר עשרים ושנים שנה ובמקומי הוא נותן לו שלוש עשרה בני אדם. ועכשיו חברים משום שראה ה' שאתם מצדיקי אמת, התרחש הנס לעיניכם.

והנה רבינו החיד"א בספרו אהבת דוד (דרוש ד') לפרש בזה את הפסוק בישעיה (מ"ג, ד): "וְאַתָּן אֲדָם תַּחְתִּיךָ וְלֹאֲמִים תַּחַת נַפְשְׁךָ". שיש אנשים שהם פשוטים, ולכן כדי להצילם מספיק לתת גוי אחד תחתיהם, ועל זה נאמר "ואתן אדם תחתיד", אבל יש אנשים גדולים וצדיקים שהם שוים כמה גויים כמו רבי יוסי דפקיעין שהוא שוה שלושה עשר גויים, ועל זה נאמר "ולאומים תחת נפשך" – לשון רבים.

והנה עתה בלייל הסדר כשבא אליהו הנביא לכל יהודי ויהודי לביתו, וסגולת אליהו הנביא לקחת את הצרות מכל יהודי ויהודי כפי שהחביב בזה המדרש תלפיות (ענף אליהו הנביא), בזה מתעורר השטן לבקש את חלקו, ועל כך אנו אומרים "שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך", כדי שהתקיים בנו "ואתן אדם תחתיד".

וכמו שמסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ז"ע לפני שנתמנה לרב בברדיטשוב, הוא היה רב בעיירה אחרת קטנה יותר, פעם שהה שם אחד מעשירי ונכבדי העיר ברדיטשוב בחג הפסח, ואחר שגמר עריכת הסדר, ביקש ממארחו בעל האכסניה שיוליכהו לרב העיר, לראות איך שהוא עורך את הסדר. מארחו רצה למונעו בטענה שאין על מה לילך ומה יראה כבר. אך הגביר הפציר בו, עד שהתרצה והלך איתו.

כאשר באו אל הרה"ק, אמר את ההגדה, ובהגיעו אל העשר מכות חילקם לשונאי ישראל, וכך היה אמר: "מכת דם למלך פלוני, מכת צפרדע למושל פלוני, וכך אמר את כל המכות. לאחר זמן נדמן העשיר למקומות ההם שגרו שם אומרים שונאי ישראל שהרה"ק "כיבדם" בעשרת המכות, וראה שדבר אחד מדבריו לא נפל ארצה, וכל המכות התקיימו כאשר גזר עליהם.

אחר כך פעל אותו גביר אצל בני ברדיטשוב שיכתירו את הרה"ק אלוף לראשם ויקבלוהו כרב אב"ד לעירם.

כמו כן נאמר בהגדה: רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב. וצריך להבין כי לכאורה מילת "בהם" מיותרת? אלא הוזכר לעיל דברי הבעש"ט על מעלת חודש ניסן, שבכוחם של הצדיקים לקבוע מי ימלוך ומי יפול. וזהו רבי יהודה בכוחו הגדול היה נותן "בהם" היינו באומות העולם סימנים. שאומה זו תיענש בדצ"ך וכ'.

דרשת שבת הגדול

דרשתו של הרב איתי בן אהרון שליט"א תתקיים בבית הכנסת הזוון

יעקב – בורוכוב רחוב דוד 21 שכונת הבורכים.

בשעה 4:15 אחר הצהריים

בשעה 5:15 תפילת מנחה.